

EVERYMAN

Dramatis Personae

GOD

MESSENGER	KNOWLEDGE
DEATH	CONFESSION
EVERYMAN	BEAUTY
FELLOWSHIP	STRENGTH
KINDRED	DISCRETION
COUSIN	FIVE WITS, <i>the Five Senses</i>
GOODS	ANGEL
GOOD DEEDS	DOCTOR

Here beginneth a treatise how the High Father of Heaven sendeth death to summon every creature to come and give account of their lives in this world, and is in manner of a moral play.

MESSENGER

- I pray you all give your audience
And hear this matter with reverence,
By figure a moral play:
The Summoning of Everyman called it is,
- 5 That of our lives and ending shows
How transitory we be all day.
This matter is wondrous precious,
But the intent of it is more gracious,
And sweet to bear away.
- 10 The story saith: Man, in the beginning
Look well, and take good heed to the ending,
Be you never so gay!
Ye think sin in the beginning full sweet,
Which in the end causeth the soul to weep,
- 15 When the body lieth in clay.
Here shall you see how Fellowship and Jollity,
Both Strength, Pleasure, and Beauty,
Will fade from thee as flower in May;
For ye shall hear how our Heaven King
- 20 Calleth every man to a general reckoning.
Give audience, and hear what he doth say.

GOD speaketh

GOD

I perceive, here in my majesty,
How that all creatures be to me unkind,

KDOKOLI

překlad PAVEL DRÁBEK (1997)

Postavy

BŮH

OPOVĚDNÍK	POZNÁNÍ
SMRT	ZPOVĚĎ
KDOKOLI	KRÁSA
PŘÁTELSTVÍ	SÍLA
PŘÍBUZENSTVO	ROZUM
SVAK	PĚT SMYSLŮ
JMĚNÍ	ANDĚL
DOBŘE SKUTKY	DOCTORUS

Zde se začíná pojednání o tom, jak Nejvyšší Otec nebeský posílá smrt povolat každého tvora, aby přišel a složil přísný počet ze svého života, a je ve způsobě naučné hry.

OPOVĚDNÍK

- Prosím všechny, ve zbožnosti
ať vyslechnou věc s oddaností,
ve formě hry naučné.
Svolání Kohokoli se jmenuje
- 5 a život a smrt figuruje,
jak každý z nás pomine.
Je to věc převeliké ceny,
je ale zbožnějšího naplnění
a blaho z ní kyne.
- 10 Hra praví: Lidé, od zrození
hleďte a dbejte i na zakončení,
a nežijte tak nemravně.
Zprvu hřích se vám zdá milý,
a rozpláče vás v poslední chvíli,
- 15 kdy tělo leží v hlíně.
Zde spatříte, jak družnost a veselost,
i síla, krása a radost
nám zvadnou jak květ květině.
Neb uslyšíte, jak nebeský Král
- 20 k zúčtování Kohokoli povolal.
Co praví, ať každý vyslechne.

Mluví BŮH.

BŮH

Poznávám zde ve své výsosti,
jak všichni tvoří nedbají mne tak,

Living without dread in worldly prosperity.
 25 Of ghostly sight the people be so blind;
 Drowned in sin, they know me not for their God.
 In worldly riches is all their mind;
 They fear not my righteousness, the sharp rod.
 My law, that I showed when I for them died,
 30 They forget clean, and shedding of my blood red.
 I hanged between two, it cannot be denied;
 To get them life I suffered to be dead.
 I healed their feet; with thorns hurt was my head.
 I could do no more than I did, truly.
 35 And now I see the people do clean forsake me.
 They use the seven deadly sins damnable,
 As pride, covetise, wrath, and lechery
 Now in the world be made commendable.
 And thus they leave of angels the heavenly company.
 40 Every man liveth so after his own pleasure,
 And yet of their life they be nothing sure.
 I see the more that I them forbear
 The worse the be fro year to year.
 All that liveth appaireth fast;
 45 Therefore I will, in all the haste,
 Have a reckoning of every man's person.
 For, and I leave the people thus alone
 In their life and wicked tempests,
 Verily they will become much worse than beasts.
 50 For now one would by envy another up eat;
 Charity they do all clean forget.
 I hoped well that every man
 In my glory should make his mansion,
 And thereto I had them all elect;
 55 But now I see, like traitors deject,
 They thank me not for the pleasure that I to them meant,
 Nor yet for their being that I them have lent.
 I proffered the people great multitude of mercy,
 And few there be that asketh it heartily.
 60 They be so cumbered with worldly riches
 That needs on them I must do justice,
 On every man living without fear.
 Where art thou, Death, thou mighty messenger?

[Enter DEATH]

DEATH

Almighty God, I am here at your will,

65 Your commandment to fulfil.

GOD

Go thou to Everyman

And show him, in my name,

že žijí bez bázně, v světské hojnosti.
 25 A lidem oslepnul duchovní zrak;
 topí se v hříchu a za svého Boha mne neznají.
 Nezhrozí je ostrá hůl, mé spravedlnosti znak –
 světskými statky jen se zaobírají.
 Na zákon, co jsem jim při své smrti dal,
 30 zapomínají, že krví jsem se potil;
 mezi dvěma ukřižován (třetího dne vstal),
 tak jejich život smrtí jsem vykoupil.
 Myl jsem jim nohy, sám trním korunován byl.
 Víc vskutku nemohl jsem dělat.
 35 Teď vidím, jak mě lidé opouští zcela.
 Holdují sedmi hříchům smrtelným,
 jako by pýcha, zloba, smilstvo, chamtivost
 na světě byly čímsi chvalebným,
 a opouští andělskou nebeskou společnost.
 40 Kdožkoli z nich si žije po libosti,
 ač životem si nejsou nijak jisti.
 Vidím, že čím víc jim poshovuji,
 tím rok od roku se víc zhoršují.
 Vše živé zkázou pomíjí,
 45 proto ve všem tom shonu chci,
 aby kdokoli z nich mi přísný počet dal.
 Kdybych lidí v životě zanechal
 samotné v jejich zlostné bouři,
 budou brzy horší zvěři –
 50 vždyť teď už navzájem se záští žerou.
 Na dobrotu nevzpomenou.
 Doufal jsem, že z nich kdokoli
 v mé slávě spočine v pokoji,
 jak k tomu vyvolení byli,
 55 a teď vidím, že jak zrádci podlí
 mně neděkují za blaho jim předurčené,
 ani za své bytí propůjčené;
 nabídl jsem jim převeliké milosrdenství,
 a málo těch, kdož o ně vroucně prosí.
 60 Jsou tolik obtěžkáni světskostí,
 že musím dopřát spravedlnosti
 na komkoli, kdož v bázni nežije.
 Kde jsi, Smrti, ty mocný kurýře?

[Vstup SMRT]

SMRT

Všemocný Bože, jsem tu podle přání,

65 abych vykonal tvé přikázání.

BŮH

Jdi za Kýmkoli

a oznam mu můj jménem,

A pilgrimage he must on him take,
Which he in no wise may escape,
70 And that he bring with him a sure reckoning
Without delay or any tarrying.

DEATH

Lord, I will in the world go run over all
And cruelly outsearch both great and small.
Every man will I beset that liveth beastly,
75 Out of God's laws, and dreadeth not folly.
He that loveth riches I will strike with my dart,
His sight to blind, and fro heaven to depart,
Except that alms be his good friend,
In hell for to dwell, world without end.

[Enter **EVERYMAN**]

80 Lo, yonder I see Everyman walking;
Full little he thinketh on my coming.
His mind is on fleshly lusts and his treasure,
And great pain it shall cause him to endure
Before the Lord, Heaven King.
85 Everyman, stand still! Wither art thou going
Thus gaily? Hast thou thy maker forget?

EVERYMAN

Why asketh thou?
Wouldest thou wit?

DEATH

Yea, sir, I will show you.
90 In great haste I am sent to thee
Fro God, out of his majesty.

EVERYMAN

What, sent to me?

DEATH

Yea, certainly.
Though thou have forget him here,
95 He thinketh on thee in the heavenly sphere,
As, ere we depart, thou shalt know.

EVERYMAN

What desireth God of me?

DEATH

That shall I show thee.
A reckoning he will needs have,
100 Without any longer respite.

EVERYMAN

To give a reckoning longer leisure I crave.
This blind matter troubleth my wit.

DEATH

On thee thou must take a long journey;
Therefore thy book of count with thee thou bring,

že pouť musí vykonat,
které se nelze vyvarovat.

70 Necht přinese s sebou bez meškání
a bez prodlev přesné zúčtování.

SMRT

Pane, ihned prolétnu svět celý,
mně neuniknou velcí ani malí.
Každého skolím, kdo žije jako zvíře,
75 marnosti hoví, ne však Boží víře.
Toho, co zbožňuje statky, zasáhnu svým šípem,
zrak oslepím a rozloučím ho s nebem,
nemá-li za přítele dobrodiní,
v pekle ať dlí ten život ustavičný.

[Vstup **KDOKOLI**]

80 Hle, tuto vidím Kohokoli jít,
pramálo myslí, že se mám dostavit.
Mysl má na choutkách těla a svém jmění,
obstát mu bude velkým utrpením
před naším Pánem, Nebeským Králem.
85 Kdokoli, stůj! Kam u veselí nemalém
tak jdeš? Což svého Tvůrce jsi zapomněl?

KDOKOLI

Proč se ptáš?
Rád bys to věděl?

SMRT

Tak jest, muži, hned uhlídáš.
90 U velikém spěchu jsem poslaný
od Boha z jeho výsosti.

KDOKOLI

Jak? Ke mně vyslaný?

SMRT

Tak jest, buď si jistý.
Ač ty jsi na něj tady zapomněl,
95 on na tě myslí z výšky nebes sfér,
jak, nežli vyjdeme, sám jistě zvíš.

KDOKOLI

Jaké má Bůh ke mně přání?

SMRT

To vyjevím ti bez meškání:
Zúčtování musí mít
100 bez delších odkladů.

KDOKOLI

K složení účtů delší lhůta musí být.
Ta nejasnost mně trápí hlavu.

SMRT

Dlouhou cestu musíš podstoupit
a navrátit se zpět ti dáno není,

- 105 For turn again thou cannot by no way.
And look thou be sure of thy reckoning,
For before God thou shalt answer and show
Thy many bad deeds, and good but a few,
How thou hast spent thy life, and in what wise,
110 Before the chief Lord of paradise.
Have ado that we were in that way,
For, wit thou well, thou shalt make none attorney.

EVERYMAN

Full unready I am such reckoning to give.
I know thee not. What messenger art thou?

DEATH

- 115 I am Death, that no man dreadeth,
For every man I rest, and no man spareth,
For it is God's commandment
That all to me should be obedient.

EVERYMAN

- O Death, thou comest when I had the least in mind!
120 In thy power it lieth me to save.
Yet of my good will I give thee, if thou will be kind –
Yea, a thousand pound shalt thou have,
And defer this matter till another day.

DEATH

- Everyman, it may not be, by no way.
125 I set not by gold, silver, nor riches,
Ne by pope, emperor, king, duke, ne princess.
For, and I would receive gifts great,
All the world I might get.
But my custom is clean contrary.
130 I give thee no respite. Come hence, and not tarry.

EVERYMAN

- Alas, shall I have no longer respite?
I may say, 'Death giveth no warning!'
To think on thee it maketh my heart sick,
For all unready is my book of reckoning.
135 But twelve year and I might have abiding,
My counting-book I would make so clear
That my reckoning I should not need to fear.
Wherefore, Death, I pray thee, for God's mercy,
Spare me till I be provided of remedy.

DEATH

- 140 Thee availeth not to cry, weep, and pray;
But haste thee lightly that thou were gone that journey,
And prove thy friends if thou can,
For, wit thou well, the tide abideth no man,
And in the world each living creature
145 For Adam's sin must die of nature.

- 105 pročež knihu účtů musíš vzít.
A hleď, abys měl přesné zúčtování,
neb vyznávati budeš před Bohem
četné své činy zlé, a dobré nemnohé –
jak utratil jsi život, se vyznávaje
110 před jediným Pánem ráje.
Měj se k odchodu bez prodlení
a věz, že za tebe zástupce není.

KDOKOLI

Nejsem nijak hotov dáti zúčtování.
Neznám tě. Kdopak, posle, jsi?

SMRT

- 115 Jsem Smrt, co nikoho se nebojím,
každého zajmu, a žádného nešetřím.
Je to boží přikázání,
že všichni mají mně být poddáni.

KDOKOLI

- Ó Smrti, přišlas, když nejmíň jsem tě čekal!
120 A je v tvé moci mě zachránit –
budeš-li ke mně vlídná, část jmění bych ti dal –
ano, tisíc liber z mých máš mít –
a odlož všechno do dalšího dne.

SMRT

- Kdokoli, to není možné, říkám ne.
125 Nedbám stříbra, bohatství, ni zlata,
papeže, císaře, krále, vévody, knížata.
Kdybych všechny dary přijmout chtěl,
celý svět bych už měl.
Zcela opačný mám obyčej.

- 130 Nedám ti odklad. Pojď hned, neotálej.

KDOKOLI

- Želbohu, což nedostanu odkladu?
Mohu říct: "Smrt nedává varování!"
Pomyšlení na tě tíží srdce,
vždyť nepřipravenou mám knihu zúčtování.
135 Mít tak dvanácte let setrvání,
účtní knize dám takový řád,
že zúčtování se nebude proč bát.
Pročež tě, Smrti, prosím při Bohu,
ušetř mě, než zjednám nápravu.

SMRT

- 140 Nářky, pláč a prosby nejsou nic platné.
Jen hleď, ať na pouť vyjdeš časně,
a chceš-li, vyzkoušej své přátele.
A dobře věz, že čas nezná zřetele.
Na světě každému z tvorů živoucích
145 je kázáno zemřít pro Adamův hřích.

EVERYMAN

Death, if I should this pilgrimage take,
 And my reckoning surely make,
 Show me, for saint charity,
 Should I not come again shortly?

DEATH

150 No, Everyman; and thou be once there,
 Thou mayst never more come here,
 Trust me verily.

EVERYMAN

O gracious God in the high seat celestial,
 Have mercy on me in this most need!

155 Shall I have no company fro this vale terrestrial
 Of mine acquaintance, that way me to lead?

DEATH

Yea, if any be so hardy
 That would go with thee and bear thee company.
 Hie thee that thou were gone to God's magnificence,
 160 Thy reckoning to give before his presence.
 What, weenest thou thy life is given thee?
 And thy worldly goods also?

EVERYMAN

I had wend so, verily.

DEATH

Nay, nay, it was but lent thee.

165 For, as soon as thou art go,
 Another a while shall have it, and then go therefro,
 Even as thou hast done.
 Everyman, thou art mad. Thou hast thy wits five
 And here on earth will not amend thy life,

170 For suddenly I do come.

EVERYMAN

O wretched caitiff, whither shall I flee,
 That I might scape this endless sorrow?
 Now, gentle Death, spare me till tomorrow,
 That I may amend me

175 With good advisement.

DEATH

Nay, thereto I will not consent,
 Nor no man will I respite;
 But to the heart suddenly I shall smite
 Without any advisement.

180 And now out of thy sight I will me hie.
 See thou make thee ready shortly,
 For thou mayst say this is the day
 That no man living may scape away.

[Exit **DEATH**]

KDOKOLI

Smrti, mám-li tu pouť podstoupit
 a zúčtování připravit,
 rci mi, pro boží slitování,
 cožpak se nenavráším záhy?

SMRT

150 Ne, Kdokoli; jak tam jednou dojdeš,
 nazpět se už nedostaneš,
 věř tomu, co ti pravím.

KDOKOLI

Ó dobrý Bože, na trůnu nebeském,
 v nejzazší mé nouzi měj slitování!

155 To mě nikdo z blízkých v údolí pozemském
 nemůže doprovázet v putování?

SMRT

Měj si ho, jestli s tebou jít
 má odvahu a chce tě doprovodit.
 Pospěš, ať se vydáš v rychlosti
 160 složit účty před Boží Výsostí!
 Máš za to, že ti život daroval,
 i tvé světské jmění?

KDOKOLI

Věřu, tak jsem se domníval.

SMRT

Ne, ne, vše ti jen pronajal.

165 Jakmile s tebou konec bude,
 jiný vše bude chvíli mít, než sám pryč půjde,
 stejně jako ty.
 Kdokoli, blouzníš! Všech pět snad pohromadě máš:
 a své nápravy se tu už nedočkáš,
 170 když tak náhle jsem přišla.

KDOKOLI

Ach, já bídný podlec! kam se skrýt,
 bych unikl té strasti nesmírné?
 Šlechetná Smrti, jen do zítřka ušetř mě,

175 ať se mohu napravit
 s dobrým uvážením.

SMRT

Ne, k tomu nedám svolení,
 aniž komu poshovím.
 Nýbrž náhle v srdce udeřím,
 a bez uvážení.

180 Teď z očí na čas dám se,
 ty hled, abys byl hotov vkrátce,
 neb můžeš dnes říct, že je den,
 kdy nikdo živý není uchráněn.

[Odejde **SMRT**]

EVERYMAN

Alas, I may well weep with sighs deep!

185 Now have I no manner of company
To help me in my journey, and me to keep,
And also my writing is full unready.

How shall I do now for to excuse me?

I would to God I had never be get!

190 To my soul a full great profit it had be,
For now I fear pains huge and great.
The time passeth. Lord, help, that all wrought!

For though I mourn it availeth nought.

The day passeth and is almost ago.

195 I wot not well what for to do.

To whom were I best my complaint to make?

What and I to Fellowship thereof spake,

And showed him of this sudden chance?

For in him is all mine affiance.

200 We have in the world so many a day

Be good friends in sport and play.

[Enter **FELLOWSHIP**]

I see him yonder, certainly!

I trust that he will bear me company;

Therefore to him will I speak to ease my sorrow.

205 Well met, good Fellowship, and good morrow!

FELLOWSHIP *speakes*

FELLOWSHIP

Everyman, good morrow, by this day!

Sir, why lookest thou so piteously?

If anything be amiss, I pray thee me say,

That I may help to remedy.

EVERYMAN

210 Yea, good Fellowship, yea.

I am in great jeopardy.

FELLOWSHIP

My true friend, show to me your mind.

I will not forsake thee to my life's end,

In the way of good company.

EVERYMAN

215 That was well spoken, and lovingly.

FELLOWSHIP

Sir, I must needs know your heaviness;

I have pity to see you in any distress.

If any have you wronged, ye shall revenged be,

Though I on the ground be slain for thee,

220 Though that I know before that I should die.

KDOKOLI

Ach, hlubokými vzdechy je mi vzlykat:

185 vždyť nyní nemám v pouti zastání,
kdo mně bude pomáhat a ochraňovat?

a výčet nemám vůbec sepsaný –

Co učinit, abych se vymluvil?

Kéž bych se nebyl nikdy zrodil!

190 Mé duši velký přínos by to byl,
teď velikých bolestí jsem se zhrozil.

Čas běží. Pane, pomoz, stvořiteli všeho!

Ač truchlím, nářkem nedojdu ničeho.

Den běží a už skoro minul;

195 a já nevím, co bych činil.

Komu nejlépe si mám postěžovat?

Co k Přátelství se utíkat

a prozradit tu náhlou novinu?

Skládám v ně všechnu svou důvěru.

200 Na světě jsme mnohou milou chvílí

spolu zažili, ve hře, v kratochvíli.

[*Vstup* **PŘÁTELSTVÍ**]

Tam ho vidím zřetelně.

A věřím, že mě doprovodí věrně.

Teď promluví, ať uklidním své žalné nitro.

205 Buď zdrav, Přátelství, dobré jitro!

Mluví **PŘÁTELSTVÍ**.

PŘÁTELSTVÍ

Kdokoli, dobré jitro v tento den!

Proč, pane, vyhlížíš tak zkormoucen?

Máš-li jakou strast, hned řekni mně,

ať mohu pomoci nápravě.

KDOKOLI

210 Ano, drahé Přátelství.

Jsem ve velkém nebezpečí.

PŘÁTELSTVÍ

Můj věrný druhu, svěř mi z duše pravdu.

Neopustím tě až do konce svých dnů,

jako dobrý průvodce.

KDOKOLI

215 To je slovo a od srdce.

PŘÁTELSTVÍ

Pane, musím znát ty těžkosti,

lituji, když vás vidím v starosti.

Jestli vám kdo ukřivdil, pomstím vás,

byť pro tebe mě zabijí v ten ráz,

220 byť předem věděl bych, že mám umřít.

EVERYMAN

Verily, Fellowship, gramercy.

FELLOWSHIP

Tush, by thy thanks I set not a straw!
Show me your grief, and say no more.

EVERYMAN

If I my heart should to you break,
225 And then you turn your mind fro me
And would not me comfort when ye hear me speak,
Then should I ten times sorrier be.

FELLOWSHIP

Sir, I say as I will do, indeed!

EVERYMAN

Then be you a good friend at need!
230 I have found you true herebefore.

FELLOWSHIP

And so ye shall evermore,
For, in faith, and thou go to hell,
I will not forsake thee by the way.

EVERYMAN

Ye speak like a good friend; I believe you well.
235 I shall deserve it, and I may.

FELLOWSHIP

I speak of no deserving, by this day!
For he that will say, and nothing do,
Is not worthy with good company to go.
Therefore show me the grief of your mind,
240 As to your friend most loving and kind.

EVERYMAN

I shall show you how it is:
Commanded I am to go a journey,
A long way, hard and dangerous,
And give strait count, without delay,
245 Before the high Judge, Adonai.
Wherefore, I pray you, bear me company,
As ye have promised, in this journey.

FELLOWSHIP

That is matter indeed! Promise is duty,
But, and I should take such a voyage on me,
250 I know it well it should be to my pain.
Also it maketh me afeard, certain.
But let us take counsel here as well as we can,
For your words would fear a strong man.

EVERYMAN

Why, ye said if I had need
255 Ye would me never forsake, quick ne dead,
Though it were to hell, truly!

KDOKOLI

Věru, Přátelství, vřelý dík.

PŘÁTELSTVÍ

Mlč, na tvé díky nedbám ani zbla!
Řekni, co tě trápí, a nemluv dál.

KDOKOLI

Kdybych ti srdce otevřel
225 a tys pak na mě zanevřel
a neutěšil mě, až povím ti to,
to bylo by mi desetkrát víc líto.

PŘÁTELSTVÍ

Pane, to co říkám, vykonám!

KDOKOLI

V nouzi dobrého druhu tedy mám!
230 Tvou věrnost už jsem dříve poznal.

PŘÁTELSTVÍ

A potrvá neustále dál.
Kdybys do samého pekla šel,
nikdy tě na cestě neopustím.

KDOKOLI

Mluvíš jako můj dobrý přítel,
235 věřím ti. Budu-li moct, vše ti oplatím.

PŘÁTELSTVÍ

Hrome, o odplatě nemluvíme!
Ten, co mluví, a skutek žádný,
není dobrých společníků hodný.
Pročež mi svěř, co ti mysl trýzní
240 jako příteli, jehož máš v přízni.

KDOKOLI

Svěřím ti, jak věci jsou.
Kázáno mi vydat se hned
na pouť dlouhou a hroživou
a bez meškání složit přesný počet
245 před Adonai, nejvyšším Soudcem.
Proto prosím, vyprovod mě,
jak jsi slíbil, na cestě.

PŘÁTELSTVÍ

To je vážná věc! Slib váže mě.
Leč, být s tebou na pouti takové,
250 to dobře vím, bylo by mi ke zlu.
A taky se trochu bojím, věru.
Poradme se ale, co nejlepší by bylo,
vždyť to, co říkáš, i silného by vystrašilo.

KDOKOLI

Kdybych potřeboval, taks mi slíbil
255 mě neopustit mrtvý ani živý,
byť do pekla bych třeba šel.

FELLOWSHIP

So I said, certainly;
 But such pleasures be set aside, the sooth to say;
 And also, if we took such a journey,
 260 When should we again come?

EVERYMAN

Nay, never again, till the day of doom.

FELLOWSHIP

In faith, then will not I come there!
 Who hath you these tidings brought?

EVERYMAN

Indeed, Death was with me here.

FELLOWSHIP

265 Now, by God that all hath bought,
 If Death were the messenger,
 For no man that is living today
 I will not go that loath journey!
 Not for the father that begat me!

EVERYMAN

270 Ye promised otherwise, pardie!

FELLOWSHIP

I wot well I said so, truly.
 And yet, if thou wilt eat, and drink, and make good cheer,
 Or haunt to women the lusty company,
 I would not forsake you while the day is clear,
 275 Trust me verily.

EVERYMAN

Yea, thereto ye would be ready!
 To go to mirth, solace, and play
 Your mind will sooner apply
 Than to bear me company in my long journey.

FELLOWSHIP

280 Now, in good faith, I will not that way.
 But, and thou wilt murder, or any man kill –
 In that I will help thee with a good will.

EVERYMAN

O, that is a simple advice indeed!
 Gentle fellow, help me in my necessity.
 285 We have loved long, and now I need;
 And now, gentle Fellowship, remember me.

FELLOWSHIP

Whether ye have loved me or no,
 By Saint John, I will not with thee go.

EVERYMAN

Yet, I pray thee, take the labour and do so much for me
 290 To bring me forward, for saint charity,
 And comfort me till I come without the town.

PŘÁTELSTVÍ

To jsem řekl, jistě,
 leč takové žerty stranou, na mou duši.
 A vůbec, kdybychom na tu pouť vyšli,
 260 kdy se nazpět vrátíme?

KDOKOLI

Nikdy, do soudného dne.

PŘÁTELSTVÍ

Ani za nic s tebou nepůjdu!
 Kdo ti tu zprávu doručil?

KDOKOLI

Popravdě, sama Smrt byla tu.

PŘÁTELSTVÍ

265 Při Bohu, který všecky vykoupil!
 Jestli byl ten posel Smrt,
 pak kvůli žádnému člověku
 na tu hrůznou pouť nepůjdu!
 Ani kvůli otci, co mě zplodil!

KDOKOLI

270 Něco jiného jsi slíbil!

PŘÁTELSTVÍ

Co řekl jsem, to dobře vím.
 Jestli chceš jíst a pít a se veselit,
 nebo zahýřit si s ženskými,
 jak je den dlouhý, nenechám tě být.
 275 To klidně věř mi!

KDOKOLI

To ano, k tomu jsi vždy hotový –
 potěchám, rozkoši, hrám propadnout
 a v chování radši blíže bláznovi,
 než přítele na dlouhou pouť doprovodit.

PŘÁTELSTVÍ

280 Hleď, nic ve zlém, nechci nikam jít.
 Ale kdybys někoho zabil nebo zavraždil,
 pak bych ti ochotně ku pomoci byl.

KDOKOLI

To je pošetilá rada, na mou čest!
 Příteli drahý, pomoz mi z nouze,
 285 tak dlouho se známe a mně úzko teď jest –
 teď, Přátelství drahé – vzpomeň si pouze!

PŘÁTELSTVÍ

Ať už jsme se znali nebo ne,
 při svatém Janu, nic se mnou nepohne.

KDOKOLI

I tak tě prosím o málo, v tom ti nic nebrání,
 290 doveď mě kousek, pro slitování,
 a povzbuzuj mě, než dám sbohem městu.

FELLOWSHIP

Nay, and thou would give me a new gown,
I will not a foot with thee go;
But, and thou had tarried, I would not have left thee so.
295 And, as now, God speed thee in thy journey,
For from thee I will depart as fast as I may.

EVERYMAN

Whither away, Fellowship? Will thou forsake me?

FELLOWSHIP

Yea, by my fay! To God I betake thee.

EVERYMAN

Farewell, good Fellowship! for thee my heart is sore.
300 Adieu for ever! I shall see thee no more.

FELLOWSHIP

In faith, Everyman, farewell now at the ending.
For you I will remember that parting is mourning.

[Exit FELLOWSHIP]

EVERYMAN

Alack! shall we thus depart indeed –
Ah, Lady, help! –without any more comfort?
305 Lo, Fellowship forsaketh me in my most need.
For help in this world whither shall I resort?
Fellowship herebefore with me would merry make,
And now little sorrow for me doth he take.
It is said, 'In prosperity men friends may find,
310 Which in adversity be full unkind'.
Now whither for succour shall I flee,
Sith that Fellowship hath forsaken me?
To my kinsmen I will, truly,
Praying them to help me in my necessity.
315 I believe that they will do so,
For 'Kind will creep where it may not go'.
I will go say, for yonder I see them.
Where be ye now, my friends and kinsmen?

[Enter KINDRED and COUSIN]

KINDRED

Here be we now at your commandment.
320 Cousin, I pray you show us your intent
In any wise, and not spare.

COUSIN

Yea, Everyman, and to us declare
If ye be disposed to go anywhither.
For, with you well, we will live and die together.

KINDRED

325 In wealth and woe we will with you hold,
For over his kin a man may be bold.

PŘÁTELSTVÍ

Ne, i kdybys mi dal novou vestu.
Nepůjdu s tebou ani krok.
Kdybys tu zůstal, neopustil bych tě třeba rok.
295 Leč teď, na té pouti poroučím tě Bohu!
A já od tebe jdu pryč, jak nejrychleji mohu.

KDOKOLI

Kam jdeš? Přátelství, chceš mě opustit?

PŘÁTELSTVÍ

Na mou čest, musíš s Bohem jít.

KDOKOLI

Buď sbohem, Přátelství, pro tebe truchlím,
300 navždy sbohem - už tě víckrát nespattím.

PŘÁTELSTVÍ

Inu, Kdokoli, kéž by ti Pánbu požehnal;
skrz tebe už rozumím, proč s loučením jde žal.
[Odejde PŘÁTELSTVÍ]

KDOKOLI

Ach, opravdu se takhle rozloučíme?
Ó, Panno, pomoz - jsem bezútěšně sám
305 v krajní nouzi. Přátelství opouští mě.
Kam pro pomoc se v tomto světě dám?
Dříve by se Přátelství se mnou veselilo,
teď mu soucitu jen málo zbylo.
Říká se: "V štěstí přátelé si přejí,
310 a v nehodách se i svoji opouštějí."*
Kam se teď utéct o útěchu,
když Přátelství mě opustilo v spěchu?
K rodině hned chci se vydat,
je o pomoc v nouzi požádat.
315 A věřím, že mně pomohou,
prý "Známí vlezou, kudy neprojdou."**
Támhle jdou - hned to zkusím,
kdepak jste, mý příbuzní a druzi?
[Vstup PŘÍBUZENSTVO a SVAK]

PŘÍBUZENSTVO

Tak jsme tady, tobě na povel.
320 Svak, jen řekni, co sis usmyslel,
ať je to, co chce, nešetři.

SVAK

A, Kdokoli, klidně rei,
zda je ti nakázáno někam jít.
Vždyť víš, že spolu budem žít i mřít.

PŘÍBUZENSTVO

325 Při tobě budem stát ve zlém i v dobrém,
člověk si může být jist svým rodem.

* F. L. Čelakovský, *Mudrosloví*, §190: "V štěstí mnoho přátel bývá, a v nehodách i svoji se opouštějí."

** Českou obdobu jsem nenašel; anglická obměna "love will creep in service where it cannot go"
v Shakespearově *Two Gentlemen of Verona* (Dva šlechtici veronští), 4. 2. 19-20.

EVERYMAN

Gramercy, my friends and kinsmen kind!
Now shall I show you the grief of my mind.
I was commanded by a messenger,

330 That is a high king's chief officer;

He bade me go a pilgrimage, to my pain,
And I know well I shall never come again.

Also I must give a reckoning strait,

For I have a great enemy that hath me in wait,

335 Which intendeth me for to hinder.

KINDRED

What account is that which ye must render?
That would I know.

EVERYMAN

Of all my works I must show
How I have lived and my days spent;

340 Also of ill deeds that I have used

In my time, sith life was me lent,

And of all virtues that I have refused.

Therefore, I pray you, go thither with me

To help to make mine account, for saint charity.

COUSIN

345 What, to go thither? Is that the matter?

Nay, Everyman, I had liefer fast bread and water

All this five year and more!

EVERYMAN

Alas, that ever I was bore!

For now shall I never be merry,

350 If that you forsake me.

KINDRED

Ah, sir, what? Ye be a merry man!

Take good heart to you, and make no moan.

But one thing I warn you, by Saint Anne:

As for me, ye shall go alone.

EVERYMAN

355 My Cousin, will you not with me go?

COUSIN

No, by our Lady! I have the cramp in my toe.

Trust not to me, for, so God me speed,

I will deceive you in your most need.

KINDRED

It availeth not us to tice.

360 Ye shall have my maid with all my heart;

She loveth to go to feasts, there to be nice,

And to dance, and abroad to start.

I will give her leave to help you in that journey,

If that you and she may agree.

KDOKOLI

Dík, příbuzní a druzi milí,

svěřím vám hoře, co mě obtížily.

Dostal jsem příkaz od doručitele,

330 jenž je ministrem výsostného krále:

Kázal, ať na cestu se vypravím, –

z ní, dobře vím, žel už se nevrátím –

a složit jemu přesné zúčtování.

Mám nepřítele, který chce mi bránit,

335 a ten na mě číhá všude.

PŘÍBUZENSTVO

Jaké to účty skládat budeš?

To rád bych znal.

KDOKOLI

Ze všech skutků, co jsem vykonal,

říct, jak strávil jsem dny a jak jsem žil;

340 i jakých hříchů zlých jsem užíval

v životě, když propůjčen mi byl,

a o ctnostech, které jsem odmítal.

Pojďte prosím na to putování

a pomozte mi s účty, pro slitování.

SVAK

345 S tebou tam jít? O to ti jde?

Ne, Kdokoli, spíš o chlebu a o vodě

bych se pět let a víc postil.

KDOKOLI

Ó žel, že jsem se kdy zrodil!

Nepoznám už radosti,

350 jestliže mě opustíš.

PŘÍBUZENSTVO

Ty se ale umíš radovat!

Dodej si kuráž, odolej bédám.

Při svatě Anně, to tě musím varovat:

jde-li o mě, půjdeš sám.

KDOKOLI

355 Můj Svak, a ty se mnou nepůjdeš?

SVAK

Při naší Paní, ne! Mám v patě křeč.

Při Bohu, nespolehej na mě, radím,

v největší nouzi já tebe zradím.

PŘÍBUZENSTVO

Není to k ničemu nás pokoušet.

360 Služku ti mohu z celého srdce dát:

moc ráda chodí slavit, dovádět,

tancovat a venku flámovat.

Dovolím jí jít s tebou na tu pouť,

budete-li se moci dohodnout.

EVERYMAN

365 Now show me the very effect of your mind;
Will you go with me or abide behind?

KINDRED

Abide behind? Yea, that will I, and I may.
Therefore farewell till another day!

[Exit **KINDRED**]

EVERYMAN

How should I be merry or glad?
370 For fair promises men to me make,
But when I have most need they me forsake.
I am deceived; that maketh me sad.

COUSIN

Cousin Everyman, farewell now!
For, verily, I will not go with you.
375 Also of mine own an unready reckoning
I have to account; therefore I make tarrying.
Now God keep thee, for now I go.

[Exit **COUSIN**]

EVERYMAN

Ah, Jesus, is all come hereto?
Lo, fair words maketh fools fain.
380 They promise and nothing will do, certain.
My kinsmen promised me faithfully
For to abide with me steadfastly,
And now fast away do they flee;
Even so Fellowship promised me.
385 What friend were best me of to provide?
I lose my time here longer to abide.
Yet in my mind a thing there is!
All my life I have loved riches;
If that my Good now help me might,
390 He would make my heart full light.
I will speak to him in this distress –
Where art thou, my Goods and riches?

GOODS

Who calleth me? Everyman? What! hast thou haste?
I lie here in corners, trussed and piled so high,
395 And in chests I am locked so fast,
Also sacked in bags—thou mayst see with thine eye
I cannot stir—in packs low I lie.
What would ye have? Lightly me say.

EVERYMAN

Come hither, Good, in all the haste thou may,
400 For of counsel I must desire thee.

[**GOODS** goes forward]

KDOKOLI

365 Řekni zpřima, co na mysli máš,
půjdeš se mnou, nebo setrváš?

PŘÍBUZENSTVO

Setrvat? Ano, mám-li na vybranou!
A proto sbohem, jindy na shledanou.

[Odejde **PŘÍBUZENSTVO**]

KDOKOLI

Jak bych se moh radovati?
370 Když mi lidé krásné naslibují,
leč když jsem v nouzi, tak mě opouštějí.
Jsem podveden a to mě rmoutí.

SVAK

Svaku Kdokoli, sbohem buď!
Já nepůjdu s tebou na tu pouť.
375 Já sám mám nehotové zúčtování.
Musím je srovnat a to mi v cestě brání.
Bůh tě ochraňuj, já jdu.

[Odejde **SVAK**]

KDOKOLI

Ó, Kriste, je to tak opravdu?
V krásných slovech blázni si libují.*
380 Ti nesplní, co nenaslibují.
Mí Příbuzní mi slibovali věrně,
že setrvají při mně pevně,
a teď chvatem prchají;
a totéž slíbilo Přátelství.
385 Koho si mám vybrat za přítele?
Ztrácím čas, když prodlévám tu déle.
Teď napadla mě jiná možnost:
Když celý život miloval jsem hojnost,
mé Jmění mohlo my mně pomoci,
390 ulehčilo by se mi na srdci.
Promluvím s ním o mém neštěstí. –
Kde jsi, mé Jmění a má hojnosti?

JMĚNÍ

Kdo mě volá? Kdokoli? Co! Pospícháš?
Ležím tu v koutech, do výšky nakupené
395 a v truhlách jsem pevně uzamčené
i v pytlích zabalené, sám uhlídáš,
že nemohu se hnout - jsem v haldách svalené.
Co bys rád? Máš prosbu? Řekni mně ji.

KDOKOLI

Pojď sem, mé Jmění, pojď co nejrychleji,
400 musím tě o radu poprosit.

[Vstup **JMĚNÍ** vpřed]

* Viz Čelakovský, op. cit.

GOODS

Sir, and ye in the world have sorrow or adversity,
That can I help you to remedy shortly.

EVERYMAN

It is another disease that grieveth me;
In this world it is not, I tell thee so.
405 I am sent for, another way to go,
To give a strait count general
Before the highest Jupiter of all.
And all my life I have had joy and pleasure in thee;
Therefore, I pray thee, go with me;
410 For, peradventure, thou mayst before God almighty
My reckoning help to clean and purify;
For it is said ever among
That 'Money maketh all right that is wrong'.

GOODS

Nay, Everyman, I sing another song.
415 I follow no man in such voyages;
For, and I went with thee,
Thou shouldest fare much the worse for me;
For, because on me thou did set thy mind,
Thy reckoning I have made blotted and blind,
420 That thine account thy cannot make truly;
And that hast thou for the love of me.

EVERYMAN

That would grieve me full sore,
When I should come to that fearful answer.
Up, let us go thither together!

GOODS

425 Nay, not so! I am too brittle; I may not endure.
I will follow no man one foot, be ye sure.

EVERYMAN

Alas, I have thee loved and had great pleasure
All my life-days on good and treasure.

GOODS

That is to thy damnation, without leasing,
430 For my love is contrary to the love everlasting.
But, if thou had me loved moderately during,
As to the poor give part of me,
The shouldest thou not in this dolour be,
Nor in this great sorrow and care.

EVERYMAN

435 Lo, now was I deceived ere I was ware,
And all I may wite my spending of time.

GOODS

What, what weenest thou that I am thine?

JMĚNÍ

Pane, kdybys měl na světě strádat nebo truchlit,
v tom ti mohu k nápravě posloužit.

KDOKOLI

Něco jiného mě tíží. Musím říct,
že to není z tohoto světa, abych nelhal.
405 Poslali pro mě, abych odcestoval
a prokázal se účtem celkovým
před Jupiterem, vládcem nejvyšším.
Celý život jsem se těšil a kochal tebou,
a proto tě prosím, pojď se mnou;
410 snad před všemocným Bohem budeš moci jednou
mé účtování pročistit, vytříbit;
vždyť se říká, co svět světem stojí,
že "peníze všechno špatné zhojí".

JMĚNÍ

Ne, Kdokoli, já si zpívám svoji.
415 Na takové cesty s nikým nechodím.
Kdybys tě doprovodil,
kvůli mně mnohem hůř bys pochodil;
že na mě jsi svou mysl upínal,
tak jsem ti účty zamžil, umazal,
420 a teď čistý součet sepsat nemůžeš, –
a to je proto, že mě miluješ.

KDOKOLI

Musel bych se žalem rozbolet,
kdybys dostal tak hrůznou odpověď.
Vstaň, jdeme tam spolu, hned teď.

JMĚNÍ

425 Ne, to ne! Jsem křehký, bezpečné to není.
Nepůjdu s nikým krok - to se sotva změní.

KDOKOLI

Ach, miloval jsem tě, měl potěšení,
co živ jsem byl, v bohatství a jmění.

JMĚNÍ

Tím spíše k ztracení, nelžu, bezpečně,
430 má láska je opakem lásky věčné.
Kdybys mě miloval střídavě, průběžně,
dával ze mne chudým díl,
pak by tě takový strach nesoužil,
ani tak velká nouze a ten žal.

KDOKOLI

435 Ó, byl jsem zrazen dřív, než jsem to poznal.
Může za to, že jsem mrhal čas svůj.

JMĚNÍ

Co, tys myslel, že jsem tvůj?

EVERYMAN

I had wend so.

GOODS

Nay, Everyman, I say no.

440 As for a while I was lent thee;

A season thou hast had me in prosperity.

My condition is man's soul to kill;

If I save one, a thousand I do spill.

Weenest thou that I will follow thee?

445 Nay, fro this world not, verily.

EVERYMAN

I had wend otherwise.

GOODS

Therefore to thy soul Good is a thief,

For when thou art dead, this is my guise:

Another to deceive in the same wise

450 As I have done thee, and all to his soul's reprefe.

EVERYMAN

O false Good, cursed thou be,

Thou traitor to God, thou hast deceived me

And caught me in thy snare!

GOODS

Marry, thou brought thyself in care,

455 Whereof I am glad.

I must needs laugh; I cannot be sad.

EVERYMAN

Ah, Good, thou hast had long my heartly love!

I gave thee that which should be the Lord's above.

But wilt thou not go with me indeed?

460 I pray thee truth to say.

GOODS

No, so God me speed!

Therefore farewell, and have good day!

[Exit GOODS]

EVERYMAN

O, to whom shall I make my moan

For to go with me in that heavy journey?

465 First Fellowship said he would with me gone;

His words were very pleasant and gay,

But afterwards he left me alone.

Then spake I to my kinsmen, all in despair,

And also they gave me words fair;

470 They lacked no fair speaking,

But all forsake me in the ending.

Then went I to my Goods, that I loved best,

In hope to have comfort, but there had I least;

For my Goods sharply did me tell

KDOKOLI

Myslel jsem, že to tak je.

JMĚNÍ

Ne, Kdokoli, vůbec ne.

440 Jen na chvíli mě můžeš mít,

na čas, kdy jsi se mnou měl blahobyť.

V povaze mám mařit duše lidí;

spasím-li jednu, na tisíce zhyzdím.

Ty si myslíš, že tam půjdu s tebou?

445 Ne, ze světa ne, samosebou.

KDOKOLI

Představoval jsem si to jinak.

JMĚNÍ

Jmění je tvé duše zloděj.

Až budeš mrtev, toto je můj zvyčej:

dalšího podvedu právě tak

450 jako tebe, jen abych mu duši hanou oděl.

KDOKOLI

Falešné Jmění, buď prokleta,

ty zrádce Boha, tys mě podvedlo

a chytilo na návnadu!

JMĚNÍ

No né, nějak jsi přišel o náladu,

455 a to jsem rád.

Musím se smát, nemám proč nařkat.

KDOKOLI

Ach, Jmění, vroucně jsem tě miloval!

A to, co měl jsem Pánu, tobě jsem dal!

Vskutku se mnou neptýjdeš?

460 Řekni pravdu, žádnou lež.

JMĚNÍ

Kéž je Bůh při mně, kdež!

Tak tedy sbohem, buď pozdraven.

[Odejde JMĚNÍ]

KDOKOLI

Ó, komu bych se se svým hořem světil,
aby na tu trudnou pouť se mnou šel?

465 Nejdřív slibům Přátelství jsem věřil,

lahodným slovům, která pro mě mělo, –

odešlo záhy, nikdo se mnou nezbyl.

Pak zoufalý jsem mluvil s příbuznými,

i ti mě těšili slovy krásnými;

470 těm krásné řeči nescházely –

nakonec mě však stejně opustili.

Šel jsem ke Jmění, co rád jsem měl nejvíc,

s nadějí útěchy - nedostal nic,

neboť mi mé Jmění zostra řeklo,

475 That he bringeth many into hell.
Then of myself I was ashamed;
And so I am worthy to be blamed.
Thus may I well myself hate.
Of whom shall I now counsel take?

480 I think that I shall never speed
Till that I go to my Good Deed.
But, alas, she is so weak
That she can neither go nor speak.
Yet will I venture on her now.

485 My Good Deeds, where be you?

GOOD DEEDS

Here I lie; cold in the ground
Thy sins hath me sore bound,
That I cannot stir.

EVERYMAN

O Good Deeds, I stand in fear.

490 I must you pray of counsel,
For help now should come right well.

GOOD DEEDS

Everyman, I have understanding
That ye be summoned account to make
Before Messias, of Jerusalem King.

495 And you do by me, that journey with you will I take.

EVERYMAN

Therefore I come to you, my moan to make;
I pray you that ye will go with me.

GOOD DEEDS

I would full fain, but I cannot stand, verily.

EVERYMAN

Why, is there anything on you fall?

GOOD DEEDS

500 Yea, sir, I may thank you of all.
If ye had perfectly cheered me,
Your book of count full ready had be.
Look, the books of your works and deeds eke,
As how they lie under the feet,

505 To your soul's heaviness!

EVERYMAN

Our Lord Jesus help me,
For one letter here I cannot see!

GOOD DEEDS

Here is a blind reckoning in time of distress!

EVERYMAN

Good Deeds, I pray you help me in this need,

510 Or else I am for ever damned, indeed;
Therefore help me to make reckoning

475 že mnohé lidi přivodívá v peklo.
Potom sám za sebe jsem se hanbil,
a zasloužím, bych trestán byl:
a mám se proč v nenávisti mít.
Kdo mi teď může poradit?

480 Myslím, že na tom dobře nebudu,
dokud za Dobrymi Skutky nepůjdu.
Ale želbohu, tak ochably,
že by jít ani mluvit nezvládly.
Hned se ukáže, na čem jsem.

485 Mé Dobré Skutky, kdepak jste?

DOBŘÉ SKUTKY

Zde ležím; zimou se třesu v zemi,
z tvých hříchů úzko je mi,
že hnout se nemohu.

KDOKOLI

Ó, mé Skutky, mám velkou obavu

490 musím tě o radu požádat,
tvá pomoc by se sešla akorát.

DOBŘÉ SKUTKY

Kdokoli, známo je mně,
žeš byl svolán složit zúčtování
Mesiáši, králi v Jeruzalémě.

495 Když dáš na mě, vydám se s tebou na to putování.

KDOKOLI

Proto přicházím k tobě s bédováním.
Prosím tě, abys se mnou šel.

DOBŘÉ SKUTKY

To bych rád, leč neslouží mi nohy, žel.

KDOKOLI

Jak, přihodilo se ti něco, přísám?

DOBŘÉ SKUTKY

500 Ano, pane, hlavně díky vám:
kdybyste mě byl řádně povzbouzel,
už knihu účtů hotovou jste měl.
Hleď, kniha tvých činů i skutků,
jak leží pod nohama v prachu

505 pod tíhou tvé duše.

KDOKOLI

Stůj při mně, pane Ježíši,
jediné písmeno tu nevidím!

DOBŘÉ SKUTKY

Zastřené jsou účty v čase trýzní!

KDOKOLI

Mé Dobré Skutky, buď mi v nouzi pomocen,

510 sic navěky jsem jistě zatracen.

Pomoz mi vykázat se účtem svým

Before the Redeemer of all thing,
That King is, and was, and ever shall.

GOOD DEEDS

Everyman, I am sorry of your fall,
515 And fain would I help you, and I were able.

EVERYMAN

Good Deeds, your counsel I pray you give me.

GOOD DEEDS

That shall I do verily:
Though that on my feet I may not go,
I have a sister that shall with you also,
520 Called Knowledge, which shall with you abide,
To help you to make that dreadful reckoning.

[Enter **KNOWLEDGE**]

KNOWLEDGE

Everyman, I will go with thee, and be thy guide,
In thy most need to go by thy side.

EVERYMAN

In good condition I am now in every thing,
525 And am wholly content with this good thing,
Thanked be God my creator!

GOOD DEEDS

And when she hath brought you there
Where thou shalt heal thee of thy smart,
Then go you with your reckoning and your Good Deeds together,
530 For to make you joyful at heart
Before the blessed Trinity.

EVERYMAN

My Good Deeds, gramercy!
I am well content, certainly,
With your words sweet.

KNOWLEDGE

535 Now go we together lovingly
To Confession, that cleansing river.

EVERYMAN

For joy I weep! I would we were there!
But, I pray you, give me cognition
Where dwelleth that holy man, Confession.

KNOWLEDGE

540 In the House of Salvation –
We shall find him in that place,
That shall us comfort, by God's grace.
Lo, this is Confession. Kneel down and ask mercy,
For he is in good conceit with God Almighty.

EVERYMAN

545 O glorious fountain, that all uncleanness doth clarify,
Wash fro me the spots of vice unclean,

před Spasitelem všeobecným,
jenž Králem je a byl a bude věčně.

DOBŘE SKUTKY

Kdokoli, tvého pádu líto je mně
515 a pomohu ti rád, když budu moci.

KDOKOLI

Dobré Skutky, prosím tě o radu.

DOBŘE SKUTKY

Tu dám ti, opravdu,
ačkoli mě nohy neunesou,
mám sestru, která také půjde s tebou –
520 je to Poznání; s tebou zůstanem.
A pomůžem s tím hrůzným zúčtováním.
[Vstup **POZNÁNÍ**]

POZNÁNÍ

Kdokoli, jdu s tebou, budu ti průvodcem,
v nejzazší nouzi po boku ti jsem.

KDOKOLI

Teď dobře stojí si mé záležitosti
525 a spokojený jsem skrz tyto zvěsti –
za to ti díky, Hospodine!

DOBŘE SKUTKY

Až Poznání tě dovede,
tam, kde zhojí se vše bolestné,
pak jdi s účty a Dobrymi Skutky společně
530 své srdce učinit radostné
před svatou Trojicí.

KDOKOLI

Mé Dobré Skutky, díky!
Jsem navýsost spokojený
s tvými slovy.

POZNÁNÍ

Spolu v lásce půjdeme my
535 k očištné řece, ke Zpovědi.

KDOKOLI

Radostí pláču; kéž bychom tam byli!
Dej mi, prosím, odpověď,
kde přebývá ten světec Zpověď?

POZNÁNÍ

540 V Domě Spáasy, spatříš hned –
najdeme ho na tom místě
a Boží milost utěší nás jistě.
Hle, to je Zpověď. Poklekni a pros o milost,
má u Boha Všemohoucího vážnost.

KDOKOLI

545 Blažená studno, jež smýváš všechnu nepravost,
smyj ze mne špínu skutků nefestných,

That on me no sin may be seen.
 I come with Knowledge for my redemption,
 Redempt with heart and full contrition,
 550 For I am commanded a pilgrimage to take,
 And great accounts before God to make.
 Now I pray you, Shrift, mother of salvation,
 Help my Good Deeds, for my piteous exclamation!

CONFESSION

I know your sorrow well, Everyman.
 555 Because with Knowledge ye come to me,
 I will you comfort as well as I can,
 And a precious jewel I will give thee,
 Called penance, voider of adversity.
 Therewith shall your body chastised be,
 560 With abstinence and perseverance in God's service.
 Here shall you receive that scourge of me,
 Which is penance strong that ye must endure,
 To remember thy Saviour was scourged for thee
 With sharp scourges, and suffered it patiently;
 565 So must thou, ere thou scape that painful pilgrimage.
 Knowledge, keep him in this voyage,
 And by that time Good Deeds will be with thee.
 But in any wise be sicker of mercy,
 For your time draweth fast. And ye will saved be,
 570 Ask God mercy, and he will grant truly.
 When with the scourge of penance man doth him bind,
 The oil of forgiveness then shall he find.

EVERYMAN

Thanked be God for his gracious work,
 For now I will my penance begin.
 575 This hath rejoiced and lighted my heart,
 Though the knots be painful and hard within.

KNOWLEDGE

Everyman, look your penance that ye fulfil,
 What pain that ever it to you be,
 And Knowledge shall give you counsel at will
 580 How your account ye shall make clearly.

EVERYMAN

O eternal God, O heavenly figure,
 O way of righteousness, O goodly vision –
 Which descended down in a virgin pure
 Because he would every man redeem,
 585 Which Adam forfeited by his disobedience –
 O blessed godhead, elect and high divine,
 Forgive my grievous offence!
 Here I cry thee mercy in this presence.
 O ghostly treasure, O ransom and redeemer,

ať neposkvříuje mě hřích.
 S Poznáním za svou spásou přicházím,
 v lítosti oddán srdcem svým.
 550 Kázáno mi bylo poutí projít
 a před Bohem své velké účty složit.
 Prosim tě, Rozhřešení, máti spasení,
 pomoz mým Dobrým Skutkům, neoslyš mé truchlení.

ZPOVĚĎ

Tvou strast, Kdokoli, dobře znám,
 555 jelikož s Poznáním ke mně přistupuješ
 a jak jen mohu útěchu ti dám
 a převzácný šperk ode mne dostaneš,
 zvaný pokání, zbavitel protivenství.
 Tím tělo tvé se očistí,
 560 odříkáním a oddaností v službě Boží.
 Tuto obdržíš důtky ode mne
 a pokání tak kruté musíš snést.
 Pomni, že Spasitel byl mrskán pro tebe
 důtkami ostrými, a trpěl oddaně.
 565 To musíš též, než unikneš té bolné pouti.
 Ty, Poznání, hleď ho provázeti,
 pak Dobré Skutky se k vám přidají.
 Na každý pád si buď jist milostí,
 neb čas se ti krátí. Chceš-li spasení,
 570 pros Boha o milost, a on ji udělí.
 Když důtkám pokání se člověk vzdá oddaně,
 oleje odpuštění se mu dostane.

KDOKOLI

Dík Bohu za to milosrdenství!
 Teď se oddám plně pokání.
 575 To mě těší a srdci se ulehčilo,
 byť uzlíky mě kruté poraní.

POZNÁNÍ

Kdokoli, hleď pokání dovršit,
 ať je to pro tě jakákoli bolest,
 a Poznání může ti, když třeba, poradit,
 580 jak zúčtování čistě provést.

KDOKOLI

Ó, věčný Bože, božský obraze,
 spravedlnosti cestu, blahá vidino,
 jenž v panně čisté sešels na zem,
 abys kohokoli z lidí spasil,
 585 čehož Adam pozbyl z neposlušnosti. –
 Ó, blažené božství, vyvolený Bože,
 odpusť mé nepřístojnosti!
 O milost volám v této společnosti.
 Poklade ducha, spásný vykupiteli,

590 Of all the world hope and conduit,
 Mirror of joy, founder of mercy,
 Which enlumineth heaven and earth thereby,
 Hear my clamorous complaint, though it late be;
 Receive my prayers, unworthy in this heavy life.
 / of thy benignity.*

595 Though I be a sinner most abominable,
 Yet let my name be written in Moses' table!
 O Mary, pray to the maker of all thing,
 Me for to help at my ending,
 And save me fro the power of my enemy,

600 For Death assaileth me strongly;
 And Lady, that I may, by mean of thy prayer,
 Of your son's glory to be partner,
 By the means of his passion, I it crave.
 I beseech you help my soul to save.

605 Knowledge, give me the scourge of penance;
 My flesh therewith shall have acquittance.
 I will now begin, if God give me grace.

KNOWLEDGE

Everyman, God give you time and space!
 Thus I bequeath you in the hands of our Saviour.

610 Now may you make your reckoning sure.

EVERYMAN

In the name of the Holy Trinity,
 My body sore punished shall be.
 Take this, body, for the sin of the flesh!
 Also, thou delightest to go gay and fresh,

615 And in the way of damnation thou did me bring;
 Therefore suffer now strokes of punishing.
 Now of penance I will wade the water clear,
 To save me from purgatory, that sharp fire.

GOOD DEEDS

I thank God! now I can walk and go,
 620 And am delivered of my sickness and woe;
 Therefore with Everyman I will go, and not spare.
 His good works I will help him to declare.

KNOWLEDGE

Now, Everyman, be merry and glad!
 Your Good Deeds cometh; now ye may not be sad.

625 Now is your Good Deeds whole and sound,
 Going upright upon the ground.

EVERYMAN

My heart is light, and shall be evermore!
 Now will I smite faster than I did before.

GOOD DEEDS

Everyman, pilgrim, my special friend,

590 světa naděje a veliteli,
 zrcadlo blaha, původce milosti,
 jenž rozzařuješ nebesa i zemi!
 Vyslyš naléhavý stesk, byť zpožděný!
 Přijmi mé modlitby, nehodné tíže žití.
 / o tvé blahosti.*

595 Byť jsem hříšník ohavný převelice,
 dej, ať jméno mé je na Mojžíšově desce!
 Ó, Maria, oroduj u Stvořitele,
 ať mi v mém konci pomůže

a spasí mě od moci mého nepřítele,
 600 neb Smrt ke mně rychle spěje
 dej, Panno, ať mohu po tvé přimluvě
 vzít účast na tvého syna slávě
 po níž toužím, pro jeho utrpení.
 A prosím o své duše spasení.

605 Poznání, podej mi důtky pokání,
 ať mé tělo dojde vyrovnání.
 Začnu hned, dá-li Bůh tu milost.

POZNÁNÍ

Kdokoli, Bůh dej ti čas a možnost!
 Pročež do rukou Spasitele poroučím tě.

610 Teď zúčtování složit můžeš jistě.

KDOKOLI

Ve jménu svaté Trojice,
 své tělo ztrestám velice.
 Tohle vezmi, tělo, za své hříchy!
 Že potěchu máš z marnosti a pýchy,

615 a vedlo jsi mě cestou zatracení,
 za což trp teď rány potrestání.
 Teď probrodím se čirou vodou pokání,
 ať mě očistce, krutého ohně uchrání.

DOBŘE SKUTKY

Díky Bohu, teď jsem chodit i jít schopen,
 620 chorob a útrap nadobro jsem zbaven.
 S Kýmkoli hned bez okolků mohu jít
 a jeho dobré činy mohu potvrdit.

POZNÁNÍ

Teď, Kdokoli, buď vesel, raduj se!
 Tvé Dobré Skutky jdou, nic nestrachuj se.
 625 Teď Skutky jsou zcela uzdraveny
 a zpřímá krácejí po zemi.

KDOKOLI

V srdci mám lehko a bude navěky!
 A bičovat se budu o to silněji.

DOBŘE SKUTKY

Kdokoli, poutníče, příteli můj vzácný,

* Lesterovo a Cowleyho vydání se v tomto verši liší.

630 Blessed be thou without end.
For thee is prepare the eternal glory.
Ye have me made whole and sound;
Therefore I will bide by thee in every stound.

EVERYMAN

Welcome, my Good Deeds! Now I hear thy voice,
635 I weep for very sweetness of love.

KNOWLEDGE

Be no more sad, but ever rejoice!
God seeth thy living in his throne above.
Put on this garment to thy behove,
Which is wet with your tears,
640 Or else before God you may it miss,
When ye to your journey's end come shall.

EVERYMAN

Gentle Knowledge, what do ye call it?

KNOWLEDGE

It is a garment of sorrow;
Fro pain it will you borrow;
645 Contrition it is,
That geteth forgiveness.
It pleaseth God passing well.

GOOD DEEDS

Everyman, will you wear it for your heal?

EVERYMAN

Now blessed be Jesu, Mary's son,
650 For now have I on true contrition;
And let us go now without tarrying.
Good Deeds, have we clear our reckoning?

GOOD DEEDS

Yea, indeed, I have it here.

EVERYMAN

Then I trust we need not fear.

655 Now, friends, let us not part in twain.

KNOWLEDGE

Nay, Everyman, that will we not, certain.

GOOD DEEDS

Yet must thou lead with thee
Three persons of great might.

EVERYMAN

Who should they be?

GOOD DEEDS

660 Discretion and Strength they hight,
and thy Beauty may not abide behind.

KNOWLEDGE

Also ye must call to mind
Your Five Wits as for your counsellors.

630 provždy budiž požehnaný;
pro tě je schystaná sláva věčná.
Mne jsi zcela uzdravil,
proto s tebou přečkám každou z chvil.

KDOKOLI

Vítej, mé Dobré Skutky! Když slyším tvůj hlas,

635 pláču samou lásky líbezností.

POZNÁNÍ

Už netruchli, jen plesej zas!
Bůh vidí tvé žití na výsosti.
Obleč ten šat, v prospěch svůj se ho zhosti,
je vlhký od tvých slzí,
640 ať před Bohem ti neschází,
až dojdeš na konec své pouti.

KDOKOLI

Milé Poznání, jak má ten šat slouti?

POZNÁNÍ

Je to plášť nařikání;
od bolu tě uchrání;
645 Kajícnost to je,
a odpuštění přinese,
u Boha najde velké zalíbení.

DOBŘE SKUTKY

Kdokoli, oblečeš ho pro své spasení?

KDOKOLI

650 Požehnán buď Ježíš, syn Marie,
teď pravou kajícnost mám na sobě.
A vydejme se bez meškání.
Mé Skutky, máme čisté zúčtování?

DOBŘE SKUTKY

Ano, věru, tady jsou.

KDOKOLI

Pak není proč jít s obavou.

655 Mí druží, nikdy nerozejdeme se!

POZNÁNÍ

Kdokoli, to nikdy nestane se.

DOBŘE SKUTKY

Přesto musíš s sebou vzít
tři velmi mocné osoby.

KDOKOLI

A kdo by to měl být?

DOBŘE SKUTKY

660 Rozum a Síla se jmenují,
tvou Krásu také nelze nechat stranou.

POZNÁNÍ

Nesmíš také opomenout
svých Pět Smyslů, jsou tvými rádci.

GOOD DEEDS

You must have them ready at all hours.

EVERYMAN

665 How shall I get them hither?

KNOWLEDGE

You must call them all together,
And they will hear you incontinent.

EVERYMAN

My friends, come hither and be present,
Discretion, Strength, my Five Wits, and Beauty.

[Enter **DISCRETION, STRENGTH, FIVE WITS, and BEAUTY**]

BEAUTY

670 Here at your will we be all ready;
What will ye that we should do?

GOOD DEEDS

That ye would with Everyman go,
And help him in his pilgrimage.
Advise you, will ye with him or not in that voyage?

STRENGTH

675 We will bring him all thither,
To his help and comfort, ye may believe me.

DISCRETION

So will we go with him all together.

EVERYMAN

Almighty God, lofed may thou be!
I give thee laud that I have hither brought
680 Strength, Discretion, Beauty, and Five Wits – lack I nought –
And my Good Deeds, with Knowledge clear;
All be in my company at my will here.
I desire no more to my business.

STRENGTH

And I, Strength, will by you stand in distress,
685 Though thou would in battle fight on the ground.

FIVE WITS

And though it were through the world round,
We will not depart, for sweet ne sour.

BEAUTY

No more will I, unto death's hour,
Whatsoever thereof befall.

DISCRETION

690 Everyman, advise you first of all;
Go with a good advisement and deliberation.
We all give you virtuous monition
That all shall be well.

EVERYMAN

My friends, harken what I will tell –
695 I pray God reward you in his heavenly sphere –

DOBŘÉ SKUTKY

Must být na pozoru ve dne v noci.

KDOKOLI

665 Jak je mám sem dostat?

POZNÁNÍ

Mustíš je sem všechny svolat,
a poslechnou tě okamžitě.

KDOKOLI

Mí přátelé, ke mně přijďte,
Rozume, Sílo, Pět Smyslů a Kráso.

[Vstup **ROZUM, SÍLA, PĚT SMYSLŮ a KRÁSA**]

KRÁSA

670 Jsme tu jak přikázáno.
Co máme pro tě udělat?

DOBŘÉ SKUTKY

S Kýmkoli na cestu se dát
a na ní mu pomáhat.
Zvažte, chcete, nebo ne s ním putovat?

SÍLA

675 Jeho tam doprovodíme,
pro pomoc a pro útěchu, věřte mi.

ROZUM

Všichni společně tam půjdeme.

KDOKOLI

Všemocný Bože, buď pochválený!
Velebím tě, že jsem povolal
680 Sílu, Rozum, Kráso a Pět Smyslů - nic neschází dál -
mé Dobré Skutky, s jasným Poznáním
v mé družině jsou s odhodláním.
Netřeba mi více pro sebe.

SÍLA

Já, Síla, budu v nouzi u tebe,
685 i kdybys měl v bitvě válčit.

PĚT SMYSLŮ

I kdybys měl celým světem projít,
nerozejdem se přes psoty a sloty.

KRÁSA

Ani já, až do chvíle smrti,
ať se stane cokoli.

ROZUM

690 Nejprve rozvaž, Kdokoli!
Vyjdi s dobrou rozvahou a uvážením,
my ti dáme čestné ujištění,
že vše se podaří.

KDOKOLI

Přátelé, slyšte, co vám říci chci:
695 Kéž vás Bůh na nebesích odmění.

Now harken, all that be here,
 For I will make my testament
 Here before you all present.
 In alms half my good I will give with my hands twain
 700 In the way of charity, with good intent,
 And the other half still shall remain
 In queth, to be returned there it ought to be.
 This I do in despite of the fiend of hell,
 To go quit out of his peril
 705 Ever after and this day.

KNOWLEDGE

Everyman, harken what I say!
 Go to Priesthood, I you advise,
 And receive of him in any wise
 The holy sacrament and ointment together;
 710 Then shortly see ye turn again hither.
 We will all abide you here.

FIVE WITS

Yea, Everyman, hie you that ye ready were.
 There is no emperor, king, duke, ne baron,
 That of God hath commission
 715 As hath the least priest* in the world being.
 For of the blessed sacraments pure and benign
 He beareth the keys, and thereof hath the cure
 For man's redemption—it is ever sure –
 Which God, for our soul's medicine,
 720 Gave us out of his heart with great pain.
 Here in this transitory life, for thee and me,
 The blessed sacraments seven there be –
 Baptism, confirmation, with priesthood good,
 And the sacraments of God's precious flesh and blood,
 725 Marriage, the holy extreme unction, and penance –
 These seven be good to have in remembrance,
 Gracious sacraments of high divinity.

EVERYMAN

Fain would I receive that holy body,
 And meekly to my ghostly father I will go.

FIVE WITS

730 Everyman, that is the best that ye can do.
 God will you to salvation bring,
 For priesthood exceedeth all other thing.
 To us holy scripture they do teach,
 And converteth man from sin heaven to reach.
 735 God hath to them more power given
 Than to any angel that is in heaven.
 With five words he may consecrate,
 God's body in flesh and blood to make,

A slyšte, všichni přítomní:
 sestavím tu svoji závěť
 před všemi, kdo jste tu teď:
 půl jmění na milodary sám ještě rozdám
 700 z dobré vůle jako almužny;
 a ta druhá půl, co ještě mám,
 zbývá na odkazy, tam, kam patří.
 Navzdory ďáblům pekelným to činím,
 ať se jejich nástrah zbavím
 705 od nynějška navěky.

POZNÁNÍ

Kdokoli, poslyš, co ti rci!
 Jdi za Kněžstvem, to radím ti,
 a získej od něj jakkoli
 boží svátost pomazání;
 710 pak navrať se sem nazpět bez meškání.
 Počkáme na tě tady prozatím.

PĚT SMYSLŮ

Kdokoli, pospěš, abys byl už hotový!
 Není císař, král, baron, ni vévoda,
 jenž má výsadu od Boha,
 715 jakou má poslední kněz na zemi.
 Všech požehnaných svátostí, čistých a blažených,
 on nosí klíč, a proto pěči má
 nad lidskou spásou – pravda odvěká –
 již Bůh nám přenechal co duše lék
 720 ze svého srdce v krutých bolestech.
 Pro nás v tomto prchavém životě
 je sedmero svátostí na světě –
 křest a biřmování od kněžstva dobrého
 a svátosti krve a těla Božího,
 725 sňatek, svaté pomazání a pokání –
 těch sedmi je dobré mít zapamatování,
 milosrdných božských svátostí.

KDOKOLI

Svaté tělo přijal bych s radostí;
 za otcem duchovním chci s pokorou se vydat.

PĚT SMYSLŮ

730 Kdokoli, to je to nejlepší, co udělat;
 Bůh chce tě dovést k spasení.
 A nad kněžstvo vyšších lidí není.
 Vyučují nás Písmu Svatému
 a odvádějí z hříchu k nebesům;
 735 Bůh v ně vložil více síly,
 než kterému mezi anděly.
 Pěti slovy může posvětit,
 Boží tělo a krev učinit,

* Lester uvádí "at least priest".

And handleth his maker between his hands.
 740 The priest bindeth and unbindeth all bands,
 Both in earth and in heaven.
 Thou ministers of all the sacraments seven,
 Though we kiss thy feet, thou were worthy.
 Thou art surgeon that cureth sin deadly.
 745 No remedy we find under God
 But all only priesthood.
 Everyman, God gave priests that dignity,
 And setteth them in his stead among us to be;
 Thus be they above angels in degree.

[Exit EVERYMAN]

KNOWLEDGE

750 If priests be good, it is so, surely.
 But when Jesu hanged on the cross with great smart,
 There he gave out of his blessed heart
 The same sacrament, in great torment.
 He sold them not to us, that Lord omnipotent.
 755 Therefore Saint Peter the apostle doth say
 That Jesu's curse hath all they
 Which God their Saviour do buy or sell,
 Or they for any money do take or tell.
 Sinful priests giveth the sinners example bad;
 760 Their children sitteth by other men's fires, I have heard,
 And some haunteth women's company
 With unclean life, as lusts of lechery.
 These be with sin made blind.

FIVE WITS

I trust to God no such may we find;
 765 Therefore let us priesthood honour,
 And follow their doctrine for our souls' succour.
 We be their sheep, and they shepherds be,
 By whom we all be kept in surety.
 Peace! for yonder I see Everyman come,
 770 Which hath made true satisfaction.

GOOD DEEDS

Methink it is he, indeed.

[Re-enter EVERYMAN]

EVERYMAN

Now Jesu be your alder speed!
 I have received the sacrament for my redemption,
 And then mine extreme unction.
 775 Blessed be all they that counselled me to take it!
 And now, friends, let us go without longer respite.
 I thank God that ye have tarried so long.
 Now set each of you on this rood your hand,
 And shortly follow me.

a stvořitele v rukou ukazuje.

740 Kněz vše svazuje i rozvazuje,
 na nebi i na zemi.
 Ty jsi správce svátostí sedmi!
 Líbali jsme ti nohy, o úctě v nás to svědčí.
 Jsi lékař, jenž hříchy smrtelné léčí.
 745 Pod Bohem není jiné léčby
 než jedině od kněžství.
 Kdokoli, Bůh kněze úctou obdařil
 a mezi nás na své místo ustavil
 a postavil je nad anděle.

[Odejde KDOKOLI]

POZNÁNÍ

750 Jsou-li kněží dobří, jistě to tak je.
 Zato když Ježíš na kříži v bolu umíral,
 tu ze svého svatého srdce vydal
 tuto svátost v utrpeních mocných.
 On nám je neprodával, Pán náš všemocný.
 755 Pročež svatý Petr apoštol káže,
 že prokletí Pána Ježíše
 má ten, kdož s Pánem Bohem handluje,
 neb za peníze svátost uděluje.
 Hříšní kněží hříšníkům jdou zlým příkladem;
 760 své děti mají u cizích, slyšel jsem.
 A jiní za nečistými ženami
 se honí, za smilnými choutkami, –
 jsou hříchy zaslepení.

PĚT SMYSLŮ

Bůh dej, ať takových tu není!
 765 Tak chválu kněžstvu vzdávejme
 a za učením jejich pro útěchu spějme.
 Jsme ovečky a oni pastýři
 a na klid našich duší dohlíží.
 Hleďte, tam Kdokoli přichází,
 770 vykonal pravé smíření.

DOBŘE SKUTKY

Je to on, zdá se mi.

[Vstup KDOKOLI]

KDOKOLI

Ježíš Kristus s vámi se všemi!
 Obdržel jsem svátost požehnání
 a poslední pomazání.
 775 Požehnání všichni, kdo mi to poradili!
 A teď, přátelé, pojďme v tuto chvíli!
 Díky Bohu, že počkali jste.
 Teď každý na kříž ruku položte
 a pojďte za mnou vkrátce.

780 I go before there I would be. God be our guide!

STRENGTH

Everyman, we will not fro you go
Till ye have done this voyage long.

DISCRETION

I, Discretion, will bide by you also.

KNOWLEDGE

And though this pilgrimage be never so strong,

785 I will never part you fro.

STRENGTH

Everyman, I will be as sure by thee
As ever I did by Judas Maccabee.

EVERYMAN

Alas, I am so faint I may not stand!
My limbs under me doth fold.

790 Friends, let us not turn again to this land,

Not for all the world's gold,
For into this cave must I creep
And turn to earth, and there to sleep.

BEAUTY

What, into this grave? Alas!

EVERYMAN

795 Yea, there shall ye consume, more and less.

BEAUTY

And what, should I smother there?

EVERYMAN

Yea, by my faith, and never more appear.
In this world live no more we shall,
But in heaven before the highest Lord of all.

BEAUTY

800 I cross out all this! Adieu, by Saint John!
I take my tap in my lap, and am gone.

EVERYMAN

What, Beauty, whither will ye?

BEAUTY

Peace! I am deaf; I look not behind me,
Not and thou wouldest give me all the gold in thy chest.
[Exit BEAUTY]

EVERYMAN

805 Alas, whereto may I trust?
Beauty goeth fast away fro me.
She promised with me to live and die.

STRENGTH

Everyman, I will thee also forsake and deny.
Thy game liketh me not at all.

EVERYMAN

810 Why, then, ye will forsake me all?

780 Kam chci jít, hned vydám se. Bůh nás provázej!

SÍLA

Kdokoli, od tebe dřív nepůjdem,
než vykonáš pouť předlouhou.

ROZUM

Já, Rozum, tobě také věrný jsem.

POZNÁNÍ

Byť strážně cesty už být hrozně nemohou,

785 my dva se nikdy nerozejdem.

SÍLA

Kdokoli, stejně pevně při tobě jsem
jak kdysi při Judovi Makabejském.

KDOKOLI

Ach, jsem tak mdlý, nemohu už dál,
nohy podlamují se mi.

790 Druzi, zpět na svět bych se nevydal,

ani za všechno zlato na zemi.
Do této jámy musím dát se,
v ní spát - zemi odevzdat se.

KRÁSA

Cože, tady do hrobu?

KDOKOLI

795 Tak jest, tam všichni rozpadnem se v hnilobu.

KRÁSA

A co já, mám se tam udusit?

KDOKOLI

Ano, věru, a víc už nevyjít.
Už v tomto světě nebudeme žít,
na nebi před Pánem se budem veselit.

KRÁSA

800 Všechno ruším! sbohem, při svatém Janu!
Sukni podkasat a buďte v Pánu!

KDOKOLI

Co, Kráso, kam jdeš?

KRÁSA

Nech mě! jsem hluchá, neohlídnu se.
Ne, i kdybys mi dal všechno svoje zlato z truhly!
[Odejde KRÁSA]

KDOKOLI

805 Ach, komu mám věřit?
Krása ode mne utíká.
A říkala, že bude se mnou živa, mrtva.

SÍLA

Kdokoli, i já tě zradím a zanechám.
Tahle hra se mi nelíbí.

KDOKOLI

810 Copak mě všichni opustí?

Sweet Strength, tarry a little space!
STRENGTH
Nay, sir, by the rood of grace!
I will hie me from thee fast,
Though thou weep till thy heart to-brast.

EVERYMAN
815 Ye would ever bide by me, ye said.

STRENGTH
Yea, I have you far enough conveyed.
Ye be old enough, I understand,
Your pilgrimage to take on hand.
I repent me that I hither came.

EVERYMAN
820 Strength, you to displease I am to blame;
Yet promise is debt—this ye well wot.

STRENGTH
In faith, I care not.
Thou art but a fool to complain.
You spend your speech and waste your brain.
825 Go thrust thee into the ground!

[Exit **STRENGTH**]

EVERYMAN
I had wend surer I should you have found.
He that trusteth in his Strength
She him deceiveth at the length.
Both Strength and Beauty forsaketh me,
830 Yet they promised me fair and lovingly.

DISCRETION
Everyman, I will after Strength be gone;
As for me, I will leave you alone.

EVERYMAN
Why, Discretion, will ye forsake me?

DISCRETION
Yea, in faith, I will go fro thee,
835 For when Strength goeth before
I follow after evermore.

EVERYMAN
Yet, I pray thee, for the love of the Trinity,
Look in my grave once piteously.

DISCRETION
Nay, so nigh will I not come!
840 Farewell, everychone!

[Exit **DISCRETION**]

EVERYMAN
O, all thing faileth, save God alone –
Beauty, Strength, and Discretion –
For when Death bloweth his blast

Drahá Sílo, počkej ještě!
SÍLA
Ne, pane, při svátosti kříže!
Od tebe poroučím se chvatně,
i když ti žalem třeba srdce pukne.

KDOKOLI
815 Že navždy budeš se mnou, jsi říkala.
SÍLA

A taky dost daleko jsem tě vzala!
Jsi už dost starý, to jsem pochopila,
aby sis teď poradil.
Lituji, že šla jsem sem.

KDOKOLI
820 Sílo, tvou mrzutostí vinen jsem.
I tak, slib je dluh - to víš sama!

SÍLA
Inu, na to nedbám.
Jsi blázen, že si stěžuješ.
Plýtváš slovy, hlavu zatěžuješ.
825 Do hrobu se vrhnout můžeš!
[Odejde **SÍLA**]

KDOKOLI
Měl jsem za to, že pevnější budeš.
Kdo na svoji Sílu spoléháte,
nakonec zrady se dočkáte.
Síla i Krása mě teď opustili,
830 a lákavě a mile přísahali.

ROZUM
Kdokoli, za Silou se dám,
jde-li o mě, tebe zanechám.

KDOKOLI
Co, Rozume, opustíš mě?

ROZUM
Ano, půjdu od tebe;
835 když Síla napřed odchází,
odedávna jdu za ní.

KDOKOLI
Pro lásku svaté Trojice, prosím tě,
do mého hrobu pohled soucitně.

ROZUM
Ne, tak blízko nepůjdu!
840 Sbohem tady každému!

[Odejde **ROZUM**]

KDOKOLI
Ó, všechno kromě Boha pomine –
Krása i Síla s Rozumem.
Když Smrt na troubu zatroubí,

They all run fro me full fast.
FIVE WITS
 845 Everyman, my leave now of thee I take;
 I will follow the other, for here I thee forsake.
EVERYMAN
 Alas, then may I wail and weep,
 For I took you for my best friend.
FIVE WITS
 I will no longer thee keep.
 850 Now farewell, and there an end.
 [Exit **FIVE WITS**]
EVERYMAN
 O Jesu, help! All hath forsaken me.
GOOD DEEDS
 Nay, Everyman, I will bide with thee.
 I will not forsake thee indeed.
 Thou shalt find me a good friend at need.
EVERYMAN
 855 Gramercy, Good Deeds! Now I may true friends see.
 They have forsaken me, everychone.
 I loved them better than my Good Deeds alone.
 Knowledge, will ye forsake me also?
KNOWLEDGE
 Yea, Everyman, when ye to Death shall go;
 860 But not yet for no manner of danger.
EVERYMAN
 Gramercy, Knowledge, with all my heart.
KNOWLEDGE
 Nay, yet I will not from hence depart
 Till I see where ye shall be come.
EVERYMAN
 Methink, alas, that I must be gone,
 865 To make my reckoning and my debts pay,
 For I see my time is nigh spent away.
 Take example, all ye that this do hear or see,
 How they that I loved best do forsake me,
 Except my Good Deeds that bideth truly.
GOOD DEEDS
 870 All earthly things is but vanity –
 Beauty, Strength, and Discretion do man forsake,
 Foolish friends, and kinsmen, that fair spake –
 All fleeth save Good Deeds, and that am I.
GOOD DEEDS
 Have mercy on me, God most mighty,
 875 And stand by me, thou mother and maid, holy Mary!
GOOD DEEDS
 Fear not. I will speak for thee.

všichni mě kvapem opouští.
PĚT SMYSLŮ
 845 Kdokoli, též se s tebou rozloučím,
 jdu za ostatními, tobě se poroučím.
KDOKOLI
 Teď mohu truchlit, naříkat;
 byl jsi můj přítel největší.
PĚT SMYSLŮ
 Nebudu se zdržovat.
 850 Sbohem, a konec řečí!
 [Odejde **PĚT SMYSLŮ**]
KDOKOLI
 Ó, pomoz, Bože, zůstal jsem tu sám.
DOBŘE SKUTKY
 Ne, Kdokoli, já s tebou setrvám.
 Opravdu tě neopustím.
 V nouzi ti budu druhem věrným.
KDOKOLI
 855 Dík, Dobré Skutky! Své věrné teď vidím sám.
 Opustili mě, všichni.
 Miloval jsem je nad své Skutky.
 Mé Poznání, ty mě také opustíš?
POZNÁNÍ
 Ano, Kdokoli, až ke Smrti dorazíš.
 860 Teď ještě ne, pro žádné nebezpečí!
KDOKOLI
 Díky, Poznání, z celého srdce.
POZNÁNÍ
 Kdež, odsud neodejdu přece,
 než uvidím, co bude s tebou.
KDOKOLI
 Ach, zdá se, že už půjdu cestou svou
 865 složit zúčtování, dluhy splatit,
 vidím, že můj čas se má už skončit.
 Vemte poučení, kdo jste tu v této chvíli,
 že ti, jež rád jsem měl, mě opustili,
 kromě Dobrých Skutků, ty jsou věrné.
DOBŘE SKUTKY
 870 Nic než marnost je vše světské –
 Krása, Síla a Rozum lidi opustí,
 a naslibují druzí, příbuzní –
 vše utíká, krom Skutků, to jsem já.
KDOKOLI
 Měj slitování, nejmocnější Bože,
 875 stůj při mně, matko a panno, svatá Marie!
DOBŘE SKUTKY
 Neměj strach. Promluvíím za tebe.

EVERYMAN

Here I cry God mercy!

GOOD DEEDS

Short our end, and minish our pain.

Let us go and never come again.

EVERYMAN

880 Into thy hands, Lord, my soul I commend!

Receive it, Lord, that it be not lost!

As thou boughtest, so me defend,

And save me from the fiend's boast,

That I may appear with that blessed host

885 That shall be saved at the day of doom.

In manus tuas, of mights most

For ever, *commendo spiritum meum*.

[EVERYMAN and GOOD DEEDS disappear into the grave]

KNOWLEDGE

Now hath he suffered that we all shall endure.

The Good Deeds shall make all sure.

890 Now hath he made ending.

Methinketh that I hear angels sing

And make great joy and melody

Where Everyman's soul received shall be.

ANGEL

Come, excellent elect spouse, to Jesu!

895 Hereabove thou shalt go

Because of thy singular virtue.

Now the soul is taken the body fro,

Thy reckoning is crystal clear.

Now shalt thou into the heavenly sphere,

900 Unto the which all ye shall come

That liveth well before the day of doom.

[ANGEL withdraws. Enter DOCTOR]

DOCTOR

This moral men may have in mind.

Ye hearers, take it of worth, old and young.

And forsake Pride, for he deceiveth you in the end.

905 And remember Beauty, Five Wits, Strength, and Discretion –

They all at the last do every man forsake,

Save his Good Deeds there doth he take.

But beware! And they be small,

Before God he hath no help at all;

910 None excuse may be there for every man.

Alas, how shall he do then?

For after death amends may no man make,

For then Mercy and Pity doth him forsake.

If his reckoning be not clear when he doth come,

915 God will say, 'Ite, maledicti, in ignem aeternum'.

KDOKOLI

Sláva Bohu do nebe!

DOBŘE SKUTKY

Zkrať náš konec a náš bol ztiš!

Svol nám jít a nevrátit se již.

KDOKOLI

880 Svou duši vkládám do tvých rukou, Pane!

Přijmi ji, ať se neztratí!

Jakos vykoupil, tak chraň mě,

ať se pýchy ďábla uchráním,

ať mohu být v zástupu blažených,

885 již o soudném dni dojdou spasení.

In manus tuas, Všemocný,

commendo spiritum meum, až navěky.

[KDOKOLI s DOBRÝMI SKUTKY zmizí v hrobě]

POZNÁNÍ

Teď přestál to, co čeká nás všechny.

Všechno urovnají jen Dobré Skutky.

890 Teď přišlo jeho dokonání.

Slyším andělů zpívání

a velké plesání a hlasy,

kde přivítají Kohokoli duši.

ANDĚL

Pojď, vyvolený Kristův choti!

895 Vystoupej sem vzhůru

pro své velké ctnosti.

Teď duše odňata je tělu –

přechází máš zúčtování.

Budeš meškat na nebeské báni,

900 kam z vás všichni přicházejí,

kdož před soudným dnem správně žijí.

[ANDĚL ustoupí. Vstup DOCTORUS]

DOCTORUS

To naučení střežte, staří mladí;

i vy diváci, važte si ho ve všem

a zanechte Pýchy, jež nakonec vás zradí.

905 A pomněte, že Krása, Pět Smyslů a Síla s Rozumem,

ty všechny od kohokoli odejdou,

jen Dobré Skutky si tam běže s sebou.–

Leč bděte, když jen malé mít budete,

před Bohem zastání nenajdete,

910 a kdokoli se nevymluví nikterak.

Ó běda, co si počne pak?

Po smrti nikomu nápravy není,

pak nenajde už lítost s odpuštěním.

Bude-li mít účty temné, až vejde v boží dům,

915 Bůh řekne, "Ite, maledicti, in ignem eternum!"

And he that hath his account whole and sound,
 High in heaven he shall be crowned –
 Unto which place God bring us all thither,
 That we may live body and soul together.
 920 Thereto help the Trinity!
 Amen, say ye, for saint charity!

Finis

Thus endeth this moral play of Everyman.

Kdo bude moci přisný počet dát,
 na výsosti bude kralovat,
 kamžto nás Pán Bůh doprovázej k sobě,
 ať tělo i duše žijí v každé době.
 920 Otec, Syn i Duch buď pomocen
 a pro slávu Boží žehnám, Amen.

Finis.

Tak končí tato naučná hra o Komkoli.

Poznámky

Everyman se dochoval ve čtyřech raných tiscích, z nichž dva jsou fragmentární a dva úplné:

A. *Everyman*, vytiskl Richard Pynson, ca. 1510-25

B. *Everyman*, vytiskl Richard Pynson, ca. 1525-30

C. *Everyman*, vytiskl John Skot, ca. 1528-29

D. *Everyman*, vytiskl John Skot, ca. 1530-35.

Při překladu jsem užil tři vydání *Everymana*:

Three Late Medieval Morality Plays (Mankind, Everyman, Mundus et Infans), ed. G.A.Lester, The New Mermaids, AC Black Ltd. 1981;

Everyman and Medieval Miracle Plays, ed. A.C.Cawley, Everyman,

J.M.Dent 1974;

Norton Anthology of English Literature, Vol. I.

Anglický text je založen na dvou vydáních: Cawleyho a Lesterově (*The New Mermaids*). Scénické poznámky, které nejsou, až na neozávorkované výjimky, v žádném z původních tisků, jsem v obou verzích (anglické i české) zredukoval na co nejmenší počet.

Za pomoc při realizaci překladu bych chtěl jmenovitě poděkovat doc.E.Stehlikové, prof.M.Lukešovi, dr.Z.Hronovi a dr.D.Sparlingovi.

Pavel Drábek

